

gisti Cant. 2., Ficus dederunt grossos suos; quod immaturus, & caducus, & inutilis in synagoga fructus ante præcessit: vel quia immatura nostra vita est in corpore, matura in resurrectione: & ideo procul à nobis debemus faculares sollicitudines abdicare, quæ mordent animum, mentemque adurunt, ut maturos fructus culturæ diligentis possimus adipisci. Hoc ergo ad mundum, & resurrectionem; alterum ad animam, & corpus refertur; cum subditur: *Neque de rubo vindemiant uvam*; vel quia nemo peccatis fructum acquirat animæ suæ, quæ sicut uva, proxima terris corrumpitur, in superioribus maturatur; vel quia nemo potest damnationem carnis evadere, nisi quem Christus redemerit, qui sicut uva pependit in ligno. *Beda* (cap. 24. in Lucam.) Vel spinas, & rubum, sæculi curas, & punitiones puto esse vitiorum; ficus vero, & uvam dulcedinem novæ conversationis, & fervorem dilectionis. Non autem de spinis ficus, neque uva de rubo colligitur; quia mens adhuc veteris hominis consuetudine depressa (1) simulare potest, sed fructus novi hominis ferre non potest. Sed sciendum, quod sicut terax palmes sepi involutus recumbit, portansque fructum spina non suum usibus servat humanis; sic dicta, vel acta malorum, si quando profunt bonis, non hoc ipsi faciunt mali, sed fit de illis Dei consilio. *Cyrillus* (a) Postquam autem ostendit quod operibus potest discerni homo bonus, & malus, sicut ex fructibus arbor, nunc idem ostendit per aliud signum, dicens: *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, & malus homo de malo thesauro profert malum.* *Beda* (cap. 24. in Lucam.) Idem est thesaurus cordis, quod radix est arboris. Qui ergo in corde thesaurum patientiæ, perfectique habet amoris, optimos fructus effundens diligit inimicum, & cetera facit quæ supra edocuit; at qui thesaurum nequam coram servat, contraria facit. *Basiliius* (b) Verbi etiam conditio cor à quo processit manifestat, evidenter ostendens dispositionem præcordiorum nostrorum: unde sequitur: *Ex abundantia enim cordis eo loquitur.* *Chrysostomus* (hom. 43. in Matth.) Naturalis enim consequentia est ut cum intus abundet nequitia, effluant ortenus verba nequam; unde cum audiveris hominem inhonestam proferentem, non tantam in eo putes latere malitiam quanta verbis exprimitur; sed conjecta fontem rivo esse

(1) *P. Nicolai legit simulare.* (2) *Al.* Petra autem Christus, item Petra Christus. (3) *Al.* in profusio.

EX EDIT. P. NICOL. (a) Ibidem. (b) In Cat. Græc. PP. (c) Ibid. (d) In eadem Cat. & in orat. contra Sabelli gregales. (e) Ubi supra. (f) In principio Proverbior. Tale aliquid etiam habet in *Esaie* 15, cap. vis. 4. sed minus plane.

uberiorem. *Beda* (cap. 24. in Lucam.) Per oris etiam locutionem Dominus universa quæ dicto, vel facto, vel cogitatu de corde profertur, insinuat: moris enim est Scripturam, verba pro rebus ponere.

(m) *Beda* (cap. 24.) Ne aliquis sibi frustra blandiretur ex eo quod dictum est: *Ex abundantia cordis os loquitur*; quasi verba solum, & non magis opera veri Christiani quaerantur: consequenter Dominus adjungit: *Quid autem vocatis me, Domine, Domine, & non facitis quæ dico?* quasi dicat: Quid folia rectæ confessionis vos germinare iactatis, qui nullos operis boni fructus ostenditis? *Cyrillus* (c) Convenit autem soli supremæ omnium naturæ, dominationis, & nomen, & res. *Athanasius* (d) Non est ergo hoc verbum hominis, sed Dei ostendit proprium ortum à Patre: Dominus enim est qui natus est à solo Domino. Non timeas autem dualitatem, non enim secundum naturam separantur. *Cyrillus* (e) Quæ autem sit utilitas in mandatorum observatio, quodve damnum accidere possit ex inobedientia, ostendit subdens: *Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam vobis cui similitudo sit. Similis est homini edificanti domum, qui sedit in altum, & posuit fundamentum supra petram.* *Beda* (cap. 24. in Lucam.) Petra (2) erat Christus, qui sedit in altum, qui præceptis humilitatis terrena omnia de cordibus fidelium eruit, ne propter commodum temporale serviant Deo. *Basiliius* (f) Ponere autem fundamentum supra petram, hoc est inchoat fidei Christi, ut immobilis perseveret in adversis, sive humanitus, sive divinitus accidant. *Beda* (ubi supra.) Vel fundamentum domus, ipsa est intentio bonæ conversationis, quod perfectus verbi auditor in adimplendis Christi sumit mandatis inserit. *Ambrosius* (Lib. 5. in Luc. tit. de arb. mala.)

Vel omnium fundamentum docet esse virtutum, obedientiam cælestium præceptorum; per quam domus hæc nostra; non (3) profusio voluptatum, non nequitia spiritualis incurtus, non imbre mundano, non hereticorum possit nebulosis disputationibus commoveri: unde sequitur: *Inundatione autem facta, illisum est stumen domus illi, & non potuit eam movere.* *Beda* (cap. 29. in Lucam.) Inundatio tribus modis fit: vel immundorum spirituum, vel improborum hominum, vel ipsa mentis, aut carnis inquietudine; & quantum propriis viribus homines fi-

dunt, inclinantur; quantum vero invictissimæ illi petre adherent; etiam labefactari nequeunt. *Chrysostomus* (hom. 25. in Matth.) Ostendit etiam nobis Dominus quod nullam parit fides utilitatem, si recta sit conversatio: unde sequitur: *Qui autem audit, & non facit, similis est homini edificanti domum suam supra terram sine fundamento.* *Beda* (cap. 24. in Lucam.) Domus diaboli mundus, qui in maligno positus est: quam super terram ædificat, quia obsequentes sibi de cælis ad terram detrahit, sine fundamento ædificat, quia omne peccatum fundamentum non habet, quia non ex propria natura subsistit: malum quippe sine substantia est, quod tamen, quodcumque sit, in boni natura (1) convalescit. Quia vero à fundo dicitur fundamentum, possumus etiam fundamentum profundo positum non inconvenienter accipere: sicut qui in puteo mergitur, putei fundo retinetur; sic anima corruens, quasi in quodam fundi loco consistit, si se in aliqua peccati mensura continet. Sed cum peccato in quod labitur non potest esse contenta, dum quotidie ad deteriora dejicitur, quasi in puteo in quem cecidit, fundum non invenit quo figurat. Ingreunte autem qualibet tentatione, & vere mali, & fidei boni peiores fiunt, donec ad extremum perpetuum labantur in penam: unde sequitur: *In quam illisus est stivus, & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna.* Potest etiam per impetum fluminis, extremi iudicii discernim intelligi, quando utraque domo consummata, ibunt impii in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. *Cyrillus* (a) Vel super terram sine fun-

damento ædificat qui super arenam dubiciter, quæ secundum opinionem est; ponit fundamentum spiritualis fabricæ, quod pauca stilita tentationum dissiipant. *Augustinus* de Conf. Evang. (Lib. 2. cap. 14.) Hanc autem sermonem Domini prolixum sic exorsus est Lucas, sicut & Matthæus: uterque enim dixit: *Beati pauperes*; deinde multa quæ sequuntur in utriusque narratione similia sunt; & ad extremum sermonis ipsa conclusio profus eadem reperitur, scilicet de homine qui ædificat supra petram, & super arenam. Posset ergo facillime credi eundem Lucas Domini interposuisse sermonem, aliquas tamen prætermisisse sententias, quas Matthæus posuit, item alias posuisse, quas Matthæus non dixit; nisi moveret quod Matthæus in monte dicit habitum sermonem à Domino sedente, Lucas autem in loco campestri à Domino stante. Non tamen istos duos sermones longa temporis distantia separari hinc probabiliter creditur, quod & ante, & postea quedam similia, vel eadem ambo narratum, Quamquam illud possit occurrere in aliqua (2) excellentiori parte montis primo cum solis dispulsus fuisse Dominum, quando ex eis illos duodecim elegit, deinde cum eis descendisse de monte, scilicet de ipsa montis celsitudine, in campestem locum, id est in aliquam æqualitatem, quæ in latere montis erat, & multas turbas capere poterat, atque ibi stesisse, donec ad eum turbæ congregarentur; ac postea cum sedisset, accessisse propinquos discipulos suos, atque illis, ceterisque turbis præsentibus unum habuisse sermonem.

(1) *P. Nicolai legit coalescit.* (2) *Al.* excellentiori.

EX EDIT. P. NICOL. (a) In Cat. Græc.

(a) **C**UM autem impleset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus male habens, erat moriturus, qui illi erat pretiosus. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, & salvaret servum ejus. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicite, dicentes ei: Quia dignus est ut hoc illi præstes, diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificavit nobis. Jesus autem ibat cum illis. Et cum jam non longe esset à domo, misit ad eum Centurio amicos, dicens: Domine noli vexari: non enim sum dignus ut sub tectum meum intres; propter quod & me ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te: sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites; & dico huic, Vade, & vadit; & alii, Veni, & venit; & servo meo, Fac hoc; & facit. Quo audito, Jesus miratus est; & conversus sequentibus se turbis dixit: Amen dico vobis, nec in Israël tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant, domum, invenerunt servum qui languerat sanum.

ment debiram opinionem habentem de Domino non enim dixit, Ora, sed tantummodo, Jube, dubitans ne se humiliando teneret.

Subdit: *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites; & dico huic, Vade, & vadit; & alii, Veni, & venit; & seruo meo, Fac hoc, & facit.* Beda (cap. 26. à med.) Hominem se (1) potestati vel tribuni, vel præsidis subditum dicit: imperatè tamen minoribus: ut subaudiatur, eum multo magis qui Deus sit, non per adventum tantum corporis, sed per Angelorum ministeria posse implere quod vellet: repellendæ enim erant, vel infirmitates corporum, vel fortitudines contrariæ, & verbo Domini, & ministeriis Angelorum. *Chr. solum* (a) (ubi supra.) Est autem hic notandum, quod hoc verbum *fac* imperium designat dictum seruo. Ob hoc Deus eam hominem vellet creare, non ait Unigenito, Fac hominem, sed, Faciamus hominem; ut per formam consensus verborum declaret (2) æquiparantiam. Quia ergo in Christo considerabatur excellentiam (3) domini, ob hoc ait, *Dic, verbo*: nam & ego dico seruo meo, &c. Christus autem non eum reprehendit, sed ejus intentionem roboravit: unde sequitur: *Quo audito Jesus miratus est.* Beda (super Quo audito miratus est.) Sed quis in illo fecerat ipsam (4) fidem nisi ille qui admirabatur? Sed, & si alius eam fecisset, quid miraretur qui præcius erat? Quod ergo miratur Dominus, nobis mirandum esse significat: omnes enim tales motus eum de Deo dicuntur, non perturbati animi signa sunt, sed docentis magistri. *Chr. solum* (hom. 27. in Matth.) Ut autem liqueat tibi quod Dominus hoc ideo dixit ut alios instruat; prudenter (5) Evangelista hoc aperiens subdit: *Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni.* Ambrosius (cap. de ser. Centur.) Et quidem, si sic legas: *In nullo tantam fidem inveni in Israel*, simplex intellectus, & facilis est; si vero iuxta Græcos: *Nec in Israel tantam fidem inveni*, fides hujusmodi etiam (6) electoribus, & Deum videntibus antefertur. Beda (cap. 25. in Lucam.) Non autem de omnibus retro Patriarchis, & Prophetis, sed de præsentis ævi loquitur hominibus; quibus ideo Centurionis fides antefertur, quia illi legis, Prophetarumque monitis edocti, hic autem nemine docente sponte credit. Ambrosius (Lib. & titulo eod.) Probatur autem fides domini, & servi fanitas roboratur: unde sequitur: *Et reversi qui misit*

(1) Al. ut potestati. (2) Apud P. Nicolaum est honoris æquiparantiam. (3) Al. Domini. (4) Al. deest fidem. (5) Al. prudenter enim Evangelista. (6) Al. electoribus, & Deum videntibus antefert. (7) P. Nicolai addit in timore. (8) Al. appropriat, item aperiat. (9) P. Nicolai omittit infirmum.

EX EDIT. P. NICOL. (a) De incomprehensibili Dei natura orat. 6.

tionabilem animæ partem, irascibilem, & concupiscibilem dico. Et mittit ad Jesum mediatores Judæos, idest confessionis cogitationes, & verba; & confestim suscipit seruum sanum.

(b) *Cyillus* (c) Mira Dominus miris annexi; & supra quidem accessus occurrit, hic vero non vocatus accedit: unde dicitur: *Et factam est; deinceps ibat in civitatem quæ vocatur Naim.* Beda (super Dominus misericordia motus dicit.) Naim est civitas Galilee in secundo miliario montis Thabor. Divino autem puri multa turba Dominum comitatur; ut multi essent tanti miraculi testes; unde sequitur: *Et ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa.* Gregorius Nissenus (h) (de creatione hominis cap. 29.) Resurrectionis autem experimentum non ita verbis, sicut operibus à Salvatore didicimus, qui ab inferioribus inchoans opus miraculi, fidem nostram assuefacit ad majora. Primo quidem in ægritudine deservatæ servi Centurionis, resurrectionis incepit potestatem; post hæc altiori potestate ducit homines ad fidem resurrectionis, dum suscitavit filium viduæ, qui ferebatur ad monumentum: unde sequitur: *Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus offerebatur filius unicus matris suæ.* (i) Diceret enim aliquis de puero Centurionis, quod moriturus non erat: ut igitur remerariam linguam compesceret, jam defuncto juveni Christum obviare fatetur unico filio viduæ: nam sequitur: *Et hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa.* (d) *Brunnæ* molem brevibus verbis explicuit. Mater vidua erat, & non sperabat ulterius filios procreare; non habebat in quem aspectum dirigeret vice defuncti; hunc solum lactaverat, solus aderat alacritatis causa in domo; quicquid salutare ipsius; & qui naturali lege recte utitur, quo bona quæ novit operatur, eo illi qui bonus est (8) appropriat. Ambrosius (Lib. & titulo ut supra.) Non vult autem Jesum vexari Centurio, quia quem Judæorum populus crederet, inviolatum ab injuria manere desiderat populus nationum; & quod ad mysterium spectat, vidit in pectora adhuc Gentilium non esse penetrabilem Christum. Beda (super Et huic, Vade, & vadit.) Milites autem, & servi, qui Centurioni obediant, virtutes sunt naturales; quarum copiam multi ad Dominum venientes deserunt secum. Theophylactus (non procul à fin. Comm. in 7. cap.) Vel aliter. Centurio est intellectus, qui malorum in militia princeps existit, dum multas in hac vita res habet. Habet autem servum (9) infirmum, irra-

tionabilem animæ partem, irascibilem, & concupiscibilem dico. Et mittit ad Jesum mediatores Judæos, idest confessionis cogitationes, & verba; & confestim suscipit seruum sanum. (b) *Cyillus* (c) Mira Dominus miris annexi; & supra quidem accessus occurrit, hic vero non vocatus accedit: unde dicitur: *Et factam est; deinceps ibat in civitatem quæ vocatur Naim.* Beda (super Dominus misericordia motus dicit.) Naim est civitas Galilee in secundo miliario montis Thabor. Divino autem puri multa turba Dominum comitatur; ut multi essent tanti miraculi testes; unde sequitur: *Et ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa.* Gregorius Nissenus (h) (de creatione hominis cap. 29.) Resurrectionis autem experimentum non ita verbis, sicut operibus à Salvatore didicimus, qui ab inferioribus inchoans opus miraculi, fidem nostram assuefacit ad majora. Primo quidem in ægritudine deservatæ servi Centurionis, resurrectionis incepit potestatem; post hæc altiori potestate ducit homines ad fidem resurrectionis, dum suscitavit filium viduæ, qui ferebatur ad monumentum: unde sequitur: *Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus offerebatur filius unicus matris suæ.* (i) Diceret enim aliquis de puero Centurionis, quod moriturus non erat: ut igitur remerariam linguam compesceret, jam defuncto juveni Christum obviare fatetur unico filio viduæ: nam sequitur: *Et hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa.* (d) *Brunnæ* molem brevibus verbis explicuit. Mater vidua erat, & non sperabat ulterius filios procreare; non habebat in quem aspectum dirigeret vice defuncti; hunc solum lactaverat, solus aderat alacritatis causa in domo; quicquid salutare ipsius; & qui naturali lege recte utitur, quo bona quæ novit operatur, eo illi qui bonus est (8) appropriat. Ambrosius (Lib. & titulo ut supra.) Non vult autem Jesum vexari Centurio, quia quem Judæorum populus crederet, inviolatum ab injuria manere desiderat populus nationum; & quod ad mysterium spectat, vidit in pectora adhuc Gentilium non esse penetrabilem Christum. Beda (super Et huic, Vade, & vadit.) Milites autem, & servi, qui Centurioni obediant, virtutes sunt naturales; quarum copiam multi ad Dominum venientes deserunt secum. Theophylactus (non procul à fin. Comm. in 7. cap.) Vel aliter. Centurio est intellectus, qui malorum in militia princeps existit, dum multas in hac vita res habet. Habet autem servum (9) infirmum, irra-

tionabilem animæ partem, irascibilem, & concupiscibilem dico. Et mittit ad Jesum mediatores Judæos, idest confessionis cogitationes, & verba; & confestim suscipit seruum sanum. (b) *Cyillus* (c) Mira Dominus miris annexi; & supra quidem accessus occurrit, hic vero non vocatus accedit: unde dicitur: *Et factam est; deinceps ibat in civitatem quæ vocatur Naim.* Beda (super Dominus misericordia motus dicit.) Naim est civitas Galilee in secundo miliario montis Thabor. Divino autem puri multa turba Dominum comitatur; ut multi essent tanti miraculi testes; unde sequitur: *Et ibant cum illo discipuli eius, & turba copiosa.* Gregorius Nissenus (h) (de creatione hominis cap. 29.) Resurrectionis autem experimentum non ita verbis, sicut operibus à Salvatore didicimus, qui ab inferioribus inchoans opus miraculi, fidem nostram assuefacit ad majora. Primo quidem in ægritudine deservatæ servi Centurionis, resurrectionis incepit potestatem; post hæc altiori potestate ducit homines ad fidem resurrectionis, dum suscitavit filium viduæ, qui ferebatur ad monumentum: unde sequitur: *Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus offerebatur filius unicus matris suæ.* (i) Diceret enim aliquis de puero Centurionis, quod moriturus non erat: ut igitur remerariam linguam compesceret, jam defuncto juveni Christum obviare fatetur unico filio viduæ: nam sequitur: *Et hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa.* (d) *Brunnæ* molem brevibus verbis explicuit. Mater vidua erat, & non sperabat ulterius filios procreare; non habebat in quem aspectum dirigeret vice defuncti; hunc solum lactaverat, solus aderat alacritatis causa in domo; quicquid salutare ipsius; & qui naturali lege recte utitur, quo bona quæ novit operatur, eo illi qui bonus est (8) appropriat. Ambrosius (Lib. & titulo ut supra.) Non vult autem Jesum vexari Centurio, quia quem Judæorum populus crederet, inviolatum ab injuria manere desiderat populus nationum; & quod ad mysterium spectat, vidit in pectora adhuc Gentilium non esse penetrabilem Christum. Beda (super Et huic, Vade, & vadit.) Milites autem, & servi, qui Centurioni obediant, virtutes sunt naturales; quarum copiam multi ad Dominum venientes deserunt secum. Theophylactus (non procul à fin. Comm. in 7. cap.) Vel aliter. Centurio est intellectus, qui malorum in militia princeps existit, dum multas in hac vita res habet. Habet autem servum (9) infirmum, irra-

(1) Idem legit. Dicit autem aliquis. (2) Sive florem ætatis, ut Græce verti posse notat Nicolai. (3) Al. mulcebris. P. Nicolai legit qui paulo ante inavis, & pretiosus erat, ubi notat. (4) Ex edit. P. Nicol. (c) In Catena Græcorum PP. (d) Tract. de anima, & resurrectione post med. (e) Titus Bostrensis. Ejus nomine prætermisso appendix ista prius cum præcedenti, velut ex Gregorio Nisseno, necessebatur. (f) Gregorius Nissenus de hominis officio, vel de creatione cap. 25. non eodem tenore cum prædictis, tamen prius indistinctim darentur ac si ex uno loco essent. (g) Ubi supra. (h) Vel Titus in Cat. Græcorum PP. (i) Quod subjungitur ex Titio quoad posteriorem tantum appendicem habet, ut & Theophylactus. (h) Ubi supra.

(b) Et factum est, deinceps ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim, & ibant cum eo discipuli ejus, & turba copiosa. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ, & hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset Dominus misericordia motus super eam, dixit illi, Noli flere, Et accessit, & tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt. Et ait, Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui: & dedit illum matri suæ. Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam Judæam de illo, & in omnem circa regionem.

(c) Et numeraverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, & misit ad Jesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Joannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora multos caravit à languoribus, & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis donavit visum. Et respondens dixit illis: Euntis renuntiate Joanni quæ audistis, & vidistis: quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur; & beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.

(d) Et cum diceissent nuntii Joannis, cepit de Joanne dicere ad turbas: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollioris vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt, & deliciis, in domibus Regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Utique dico vobis, & plusquam Prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis: major inter natos mulierum Propheta Joanne Baptista nemo est: qui autem minor est in regno Dei, major est illo.

(e) Et omnis populus audiens, & publicani justificaverunt Deum, baptizati baptismo Joannis. Pharisei autem, & legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsis, non baptizati ab eo. Ait autem Dominus: Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? & cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus ad invicem, & dicentibus: Cantavimus vobis tibis, & non saltastis; lamentavimus, & non plorastis. Venit enim Joannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum; & dicitis, Dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens; & dicitis: Ecce homo devorator, & bibens vinum, amicus publicanorum, & peccatorum. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis.

(f) Rogabat autem illum quidam de pharisæis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisæi discubuit. Et ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Jesus accubuit in domo pharisæi, attulit alabastrum unguenti, & stans retro secus pedes ejus, lacrymis cepit rigare pedes ejus, & capillis capitis sui tergebatur, & osculabatur pedes ejus, & unguento ungebat. Videns autem pharisæus qui vocaverat eum, ait intra se, dicens: Hic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Et respondens Jesus dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister dic. Duo debitorum erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrique. Quis ergo cum plus diligit? Respondens Simon dixit: Estimo, quia is cui plus donavit: At ille dixit ei, Recte judicasti. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intavi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos; & capillis suis terxit: osculum mihi non dedisti; hæc autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti; hæc autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul accubebant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit: vade in pace.

(a) **T**hus, Cum perfectioribus documentis suos rescisset discipulos, vadit Capharnaum, ibi prodigiosa operaturus: Hic intelligendum est quia non antequam hæc unde dicitur: Cum autem impleisset omnia verba

sum post quantum temporis intervallum, cum istos sermones terminasset, intraverit Capharnaum: ipso quippe intervallo leprosus ille mundatus est quem suo loco Matthæus interponit. *Ambrosius* (Lib. 5. in Luc. cap. de ser. Centurionis.) Pulchre autem ubi præcepta complevit, formam docet suorum præceptorum exequi: nam statim gentilis Centurionis servus Domino curandus offertur: unde sequitur: *Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus, qui ille erat pretiosus.* Quod moriturum dixerit Evangelista non fessellit, moriturus enim erat, nisi fuisset sanatus à Christo. *Eusebius*. (2) Strenuus siquidem in bellis erat iste Centurio, & militibus Romanis præfectus. Quia vero specialis serviens ejus domi languens jacebat, considerans quales Saluator erga ceteros virtutes agebat sanando languidos, & judicans quod non secundum vires humanas hæc agebantur miracula, mirari ad eum ut ad Deum, non habito respectu ad apparens organum; quo cum hominibus conversabatur: unde sequitur: *Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniret, & salvaret servum suum.* *Augustinus* de Consensu Evangel. (Lib. 2. cap. 30.) Quomodo ergo verum erit quod Matthæus narrat cap. 8. „Accessit ad eum quidam Centurio, cum ipse non accesserit? (1) Ubi diligenter advertentes intelligamus, Matthæum non deseruisse usitatum modum loquendi: si enim ipsa perventio usitate dicitur per alios fieri, quanto magis accessus per alios fieri potest? Non ergo absurde Matthæus per alios factio accessu Centurionis ad Dominum, compendio dicere, voluit, ipsum potius accessisse ad Christum, quam illos per quos verba sua misit: quia quo magis credidit, eo magis accessit. *Chrysostronus* (hom. 27. in Matth.) Qualiter etiam Matthæus dicit ibid. quod ipse dicit „Non sum dignus ut intres sub tectum meum;“ Lucas autem hic dicit, quoniam rogat ut veniat? Sed mihi videtur quod Lucas significat nobis Judæicas blanditias. Credibile enim est ut cum veller abire Centurio, retraheretur à Judæis blandientibus, & dicentibus, quia nos cunctos duceamus eum: unde & eorum preces adulationibus plenæ sunt. sequitur enim: *At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum sollicite, dicens: Quia dignus est ut hic illi præstes: diligenti enim gentem nostram, & synagogam ipse edificavit nobis.* Decebat quidem ipsos dicere, quoniam ipse volebat venire, & supplicare, nos autem detenuimus, calamitatem videntes, & cadaver quod in domo jacebat; aut promere fidei ejus immensitatem; sed nolebant propter invidiam fidem viri detegere, ne magnus aliquis esse videretur cui preces portigerunt. Quod autem Matthæus significat ipsum Israelitam non esse, Lucas vero dicit, quoniam edificavit synagogam, non est contrarium: portuit enim & Judæus non esse, & synagogam construxisse. *Beda* (cap. 25. in Lucam.) In hoc autem offendunt, quia sicut nos Ecclesiam, sic etiam illi synagogam non conventum solummodo fidelium, sed etiam locum quo conveniebant sint (2) soliti appellare. *Eusebius*. Et seniores quidem Judæorum pro modicis sumptibus ad opus synagogæ datis gratiam poscunt; sed Dominus non propter hoc, sed pro majori causa, volens scilicet generare creditulitatem in cunctis mortalibus per suam virtutem, se ipsum exhibuit: unde sequitur: *Jesus autem ibat cum illis.* *Ambrosius* (Lib. 5. in Lucam de servo Centur.) Quod utique non ideo faciebat, quia absens curare non poterat; sed ut formam tibi daret humilitatis imitandæ, ad Reguli filium noluit pergere, ne videretur magis divitiis detulisse; hic ipse perrexit, ne videretur in Centurionis famulo conditionem despexisse servilem. Centurio (3) vero militari tumore deposito, reverentiam sumit, & ad fidem facilius, & ad honorificentiam promptus: unde sequitur: *Et cum non longe esset à domo, misit ad eum Centurio amicos, dicens: Domine noli vereri. Non enim hominis, sed Dei potestate conjecit dari à Christo hominibus sanitatem. Judæi quidem dignitatem ejus præterderant, iste vero indignum se astraat, non solum beneficii, sed etiam susceptionis Domini: Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres. *Chrysostronus* (hom. 27. in Matth.) Postquam enim liberatus est à Judæorum tectio, tunc mitit dicens: Ne putes præ tectio me non venisse; sed indignum reputavi te domi recipere. *Ambrosius* (ubi supra.) Bene autem Lucas in occursum amicos dicit, esse à Centurione transmissos, ne presentia sua, & (4) generate Domini reverentiam videretur, & officio provocasse: unde sequitur: *Propter quod & meipsum non sum dignus arbitratus ut venirem ad te; sed dic tantum verbo, & sanabitur puer meus.* *Chrysostronus* (hom. 27. in Matth.) Ubi attende Centurionem*

(1) Nicolai habet Nisi. (2) Al. solliciti. (3) Al. enim. (4) P. Nicolajus habet, & gravare Domini reverentiam videretur, & officium officio provocasse.

Ex edit. P. Nicolai. (a) In Cat. Græc. PP.

regionem. (a) *Ambrosius*. Idoneum autem est dicere, quod septem resurrectiones ante dominicam narratur; quarum prima est filii Sareptanæ; secunda filii Suanitis; tertia quæ facta est in reliquiis Elisei; quarta quæ facta est in Naim; quinta filiae Archifynagogi; sexta Lazari; septima in Christi passione; multa namque corpora sanctorum surrexerunt, octava est Christi, qui ex ipso mortis remansit laterius; in signum quod comminatus resurrectionis, quæ futura est in loca aetate, non tollitur morte, sed indissolubilis permanebit. *Beda* (cap. 26. in Luc. 26.) Defunctus autem qui extra portam civitatis miles est invidens clatus; significat hominem lethali serpente eriminatum; populum, & animæ mortem non cordis adhuc cubili tegetem; sed ad multorum notitiam per locutionis operis perhibuit, quasi per civitatis oria, propitios. *Petrus* enim civitatis puto aliquem de sensibus esse corporalibus; qui bene filius unicus matris esse fuisse perhibetur, quia una est ex multis personis collecta mater Ecclesiæ; viduam autem esse Ecclesiam; omnis anima quæ se Domini morte redemptam meminit; (1) agnoscat. *Ambrosius* (Lib. V in Luc. cap. de filio viduæ fucitator.) Hanc enim viduam populum turba circumseptam plus video esse quam feminam; (2) quæ resurrectionem unice adolescentis filii à pompa funeris revocat ad vitam; futuram contemplationem lacrymarum; quæ flere prohibet eum cui resurrectio debetur; *Beda* (cap. 26. super *Accessit*, & *retrigit*.) Vel novati dogma confunditur; qui dum poenitentium mundationem evacuare conatur, matrem Ecclesiæ de naturam suorum spirituali extinctione plorantem spe vitæ reddendæ negat consolari debere. *Ambrosius* (ubi supra.) Hic autem mortuus in loco materialibus quatuor ad sepulcrum ferebatur elementis; sed spem resurgendi habebat; quia ferebatur in ligno; quod est nobis ante non proderat, tamen postquam Christus id tetigit, proficere cepit ad vitam; ut esset indicio salutem populo per crucis patibulum referendam. In secreto enim jacentes exanimis, cum vel ignis immodici cupiditatis exarsit, vel frigidus humor exundat, & pigra quædam corporis habitudine vigor hebetatur animorum. *Beda* (ubi supra.) Vel lo-

(1) *Al.* agnoscat. (2) *Sic omnia quæ consulerè potuimus exempla; implet autem sensum hoc modo P. Nicolai*: quæ resurrectionem unice adolescentis filii suis lacrymis meruerit impetrare: eo quod Ecclesiæ populum juniorem à pompa funeris revocat ad vitam, &c. (3) *Al.* corporis. (4) *Al.* jam resurgens à funere; & incipiens alia vita loqui. *Ex edit. P. Nicolai*. (5) *Maximus* in Cat. Græc. PP. Perperam autem prius *Ambrosius* in textu notabatur, & ad marginem ponebatur. *Maximus* absque ullo indice speciali; sed *Maximus* est Episcopus Græcus; & martyr, non *Maximus* Latinus, & Episcopus Taurinensis. (6) In Cat. Græc. PP. (7) *Idem*.

descensus sum, utrum te & inferis debeam nuntiare, qui superis nuntiavi: an hoc non conveniat Filio Dei; & alium ad hæc sacramenta missus es? *Cyriillus*. (a) Sed omnino reprobanda est talis opinio: numquam enim reperimus sacram Scripturam disserere, quod infernalibus prenuntiaverit Baptista Joannes Salvatoris adventum. Illud etiam verum est dicere, quod non ignoravit Baptista virtutem mysterii incarnationis. Unigeniti: unde & hoc cum aliis noverat, quod illuminaturus erat in inferno manentes, cum pro omnibus gustaveit mortem tam viris, quam mortalis. Sed quoniam sermo sacra Scripturæ hunc quidem prædixit venturum tanquam Deum; & Dominum; alii vero missi sunt sicut famuli ante Christum; ideo omnium Salvator (1) & Dominus à Prophetis nominabatur. Qui venit, vel qui venturus est, secundum illud Psalmi 147. Benedictus qui venit in nomine Domini; & in Habacuc cap. 3. Post modicum qui venturus est, venit, & non tardabit. Igitur divinus Baptista quasi nomen accipiens à sacra Scriptura, misit quosdam discipulorum suorum quæsituros an ipse sit qui venit, vel qui venturus est. *Ambrosius* (Lib. 5. in Luc. cap. de missione discip. Joann.) Sed quomodo fieri posset ut de quo dixerat (Joan. 1.) Ecce qui tollit peccatum mundi, adhuc eum Dei Filium esse non crederet? Aut enim insolentia est ei tribuere divina quæ nescit, aut de Dei Filio dubitare perfidia est. Nonnulli autem de ipso Joanne intelligunt magnum quidem ita Prophetam ut (2) Christum agnosceret; sed tamen non tanquam dubium, sed tanquam pium vatem, quem venturum crediderat, non credidisse moriturum. Non igitur fide, sed pietate dubitavit; sicut & Petrus dicens Matth. 16. Propterea tibi esto Domine, non fiet hoc. *Cyriillus*: (b) Vel ex dispensatione interrogat: (3) noverat enim ut præcurator passionis Christi mysterium; sed ut discipulis suis confister quanta sit excellentia Salvatoris, ex propriis discipulis prædicationes misit, quos præcepit sciscitari, & viva Salvatoris voce concitare, si ipse est qui expectabatur: unde subditur: Cum autem ad eum venissent viri, dixerunt: Joannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Sciens autem ut Deus quo animo misisset eos Joannes, & causam adventus eorum, tunc temporis egit uberiora miracula:

(1) *Al.* omittitur, &. (2) *Al.* deest Christum. (3) *Al.* non erat. (4) *Al.* omittitur quod. (5) *P. Nicolai* habet Hæc ante Evangelium vel rara, vel nulla inveniuntur. (6) *Al.* operibus. (7) *Al.* totum se unum obtulisse. *Legit P. Nicolai* toto se unum, &c. *Ex edit. P. Nicolai*. (a) Ubi supra. (b) In Thesauro Lib. 2. cap. 4. (c) In Cat. Græc. ubi supra.

unde sequitur: In ipsa autem hora curavit multos à languoribus; & plagis; & spiritibus malis, & cæcis multis donavit visum. Non dicit eis expresse, Ego sum; sed dicit eos magis ad rei certitudinem, ut congrua ratione fidentes fidem ipsius revertantur ad eum qui missus est: unde non ad verba, sed ad propositum mittentes, responsum exhibuit: nam sequitur: Et respondens dixit illis: Bentes ramuntate Joanni quæ vidistis, & audistis; quasi dicat: Narrate Joanni quæ quidem audistis per Prophetas, consummari vero vidistis à me; ea enim tunc agebat quæ prædixerant Prophetæ eum facturum; de quibus subditur: Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt. *Ambrosius* (ubi supra.) Plenum fane testimonium, quo Dominum Prophetæ cognoscere: de ipso enim fuerat prophetatum Psalm. 145. quia Dominus dat escam esurientibus, erigit cæcos, solvit compeditos, illuminat cæcos; & (4) quod qui ista facit, regnavit in æternum. Ergo non humanæ ista, sed divinæ virtutis insignia sunt. (5) Hujus autem Evangelii exempla vel rara, vel nulla inveniuntur: unus Tobias oculos recepit; & hæc fuit Angeli non hominis medicina: Elias mortuum suscitavit; ipse tamen rogavit, & flevit; hic iussit: Eliseus leprosum mundari fecit; non tamen ibi valet præcepti auctoritas, sed mysterii figura. *Theophylactus* (hoc loco.) Sunt etiam hæc verba Esaiæ dicentis cap. 35. Deus ipse venit, & salvabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt; tunc latet sicut cervus, claudus. *Beda* (cap. 27. in Luc.) Et, quod his non minus est, subditur: Pauperes evangelizantur, pauperes scilicet spiritus, vel (6) opibus, intus illuminantur, ut inter divites, & egenos in prædicatione nulla distantia sit. Hoc magistri comprobavit veritatem, quando omnis qui apud eam salvari potest, equalis est. *Ambrosius* (cap. de missione discipul. Joannis.) Sed tamen parva adhuc ista dominicæ testificationis exempla: plenitudo fidei crux Domini, obitus, sepultura est: unde addidit: Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Crux enim etiam electis scandalum posse afferre; sed nullum hoc majus divinæ personæ est testimonium: nihil enim est quod magis esse ultra humana videatur, quam (7) torum se obtulisse pro mundo. *Cyriillus* (c) Vel per hoc volebat ostendere quod quæcumque versabantur in cor-

cordibus eorum; ab oculis ipsius effugere ne-
 quiverunt: ipsi enim erant qui scandalizaban-
 tur de ipso. *Ambrosius* (Lib. & tit. ut supra.)
 Mystice autem in Joanne supra diximus typum
 esse legis quae praeannuntia fuit Christi. Mit-
 te ergo Joannes discipulos suos ad Christum, ut
 supplementum scientiae consequantur, quia
 plenitudo legis est Christus. Et fortasse isti dis-
 cipuli sunt duo populi, quorum unus ex Ju-
 daeis credidit, alter ex Gentibus, qui ideo
 credidit, quia audivit. Voluerunt ergo & isti
 videre: quia beati oculi qui vident. Cum au-
 tem venerint ad Evangelium, & cognoverint
 vitamini caecos, ambulare claudos, tunc di-
 cent: Oculis nostris perspeximus: videmus
 enim nobis visibile quae legimus; aut fortasse in
 parte quadam corporis nostri homines videmus
 investigasse dominicae seriem passionis: fides
 enim per paucos ad plures pervenit. Lex ergo
 Christum venturum annuntiat, Evangelium scrip-
 tura venisse confirmat. *Idem sup. h. p. (1) 23*
 (d) *Cyillus* (a) Conjecit Dominus, tam
 quam hominum secreta cognoscens, aliquos die-
 ritus: Si usque hodie ignorat Joannes Jesum,
 qualiter enim offendebar nobis, dicens; Joannes
 Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mun-
 di? Ut igitur sanaret hanc passionem quae
 eis acciderat, damnatum quod ex scandalo pro-
 cedebat, exclusit unde dicitur: *Et cum disces-*
sisset nuntii Joannis, cepit dicere de Joanne ad
turbas: Quid existis in deserto videte? Arundi-
nem vento agitatam? Quasi dicat: Mirari estis
 de Joanne Baptista, & pluries perrexitis ad
 eum, percutientes tam longa deserti itinera:
 frustra siquidem si sic levem ipsum existimatis,
 ut similis sit arundini declinanti quocumque agi-
 tat ventus. Talis enim esse videtur, si quae cog-
 novit, ex levitate se ignorare fatetur. *Titus* (b)
 Non autem existis in desertum, ubi nulla jucun-
 ditas, civitatibus omisis, nisi de hoc viro cu-
 ram gerentes. *Gracius* (c) Hoc autem post recessum
 discipulorum Joannis Dominus dixit: non enim
 presentibus eis proferte volebat Baptistae
 praecona, ne blandientis verba esse putarentur.
Ambrosius (Lib. 5. in Luc. cap. de laud. Joani.)
 Non otiose autem Joannis hic persona laudatur,
 qui vita amore posthabito, iustitiae formam nec
 mortis terrore mutavit. Deserto enim mundus
 hic comparari videtur, adhuc sterilis, adhuc
 incultus; in quem negat nobis Dominus ita

(1) Al. fragilis gloria saecularis &c. (2) Al. subjecerit. (3) Apud P. Nicolajum est qui domi-
 nantur, & suorum operum amulos receperunt. *Idem sup. h. p. (1) 23*
 Ex edit. P. Nicol. (a) In Thesaurio, ut supra. (b) Quod subjungitur ex Tito, non in Lucam.
 sed in Matth. forte habet, quo seipsum remittit; est Commentarius ille nunc non extet. (c) Nempe
 Simeon in Car. Grac. (d) Vel Simeon, ut supra. (e) In Thesaurio, ut supra. (f) In The-
 sauro, ut supra.

vit, sed & praesentem indicavit, dicens (Joan.
 1.) „ Ecce agnum Dei. ” *Ambrosius*. (de lau-
 datione Joannis ab excellentia cognitionis.) Ma-
 jor sane Propheta, in quo finis est Prophe-
 tarum: quia multi cupierunt videre quem iste
 conspexit, quem iste baptizavit. *Cyillus*. (a)
 Cum igitur & a loco, & a vestibus, & ex con-
 cursu hominum morem ejus describeret: intro-
 ducit Prophetae testimonium, dicens: *Hic est,*
de quo scriptum est, scilicet in Malachia: *Ecce*
mitto Angelum meum. Titus. Angelum appellat
 hominem, non quia natura esset Angelus, ho-
 mo enim naturaliter erat; sed quia opus Angeli
 exercebat, nuntiando Christi adventum. *Gracius*.
 (b) Quod autem subdit, *Ante faciem tuam,*
 propinquitatem designat, apparuit enim homi-
 nibus prope Christi adventum: quapropter &
 plulquam Prophetam ipsum esse existimandum
 est: nam & hi qui in militiis collaterales sunt
 Regibus, digniores, & familiariores sunt. *Ambrosius*
 (ubi supra.) Viam autem Domino non
 solum nascendi secundum carnem ordine, fidei-
 que nuntio, sed etiam praecursu quodam para-
 vit passionis: unde sequitur: *Qui preparabit*
viam tuam ante te. Si autem & Christus Pro-
 pheta, quomodo major hic omnibus? Sed inter
 mulieris, non virginis natos: major enim is fuit
 quibus aequalis poterat esse forte nascendi: un-
 de sequitur: *Dico enim vobis: Major inter natos*
mulierum Propheta Joanne Baptista non est. *Chry-*
sostomus (hom. 38. in Matth.) Sufficit quidem
 Domini vox praebens testimonium praeminentiae
 Joannis inter homines; reperiet autem qui
 vult & rei veritatem consonam, si mensam ejus
 consideraverit, si vitam, si mentis excellentiam:
 velut enim qui caelitus descendisset, debebat in
 terra, fere nullam gerens curam de corpore,
 intellectualiter erectus in caelum, & soli Deo
 conjunctus, de nullo mundanorum sollicitus;
 sermo severus & lenis: nam cum populo Ju-
 daeorum viriliter, & ferventer, cum Rege au-
 dacter, cum propriis discipulis leniter confere-
 bat: nil frustra, vel leviter, omnia convenienter
 agebat. *Isidorus Abbas*. (c) Major etiam inter
 natos mulierum (1) Joannes, eo quod ab ipso
 matris utero prophetavit, & positus in tenebris
 lumen quod jam venerat non ignoravit. *Ambrosius*
 (ubi supra in fin.) Denique eo usque cum
 Dei Filio non (2) poterit Joannis esse ulla col-
 latio ut & infra Angelos asfirmetur: unde se-
 quitur: *Qui autem minor est in regno Dei, major*
S. Thom. Oper. Tom. IX.

(1) Al. omittitur Joannes. (2) Al. poterat. (3) Al. regium enim &c. *Legit P. Nicolai Reg-*
 num enim Domini Dei Spiritus est: (4) Al. credens.
 Ex edit. P. Nicol. (a) Ibidem. (b) Vel Simeon, ut supra. (c) Scilicet Isidorus Pelusior
 Lib. 1. epist. 33. quae Prunichio inscribitur. (d) In Cat. Grac. PP. ut supra. (e) In Cat. Grac.
 ut supra.

est illo. *Beda* (cap. 27. in Luc.) Haec senten-
 tia duobus modis potest intelligi: aut enim reg-
 num Dei appellavit quod nondum accepimus,
 in quo sunt Angeli; & quilibet in eis minor,
 major est quolibet justo portante corpus, quod
 aggravat animam: aut si regnum Dei intelligi
 voluit hujus temporis Ecclesiam, seipsum Do-
 minus significavit, qui nascendi tempore minor
 erat Joanne, major autem divinitatis auctoria-
 te, & potestate dominica: proinde secundum
 primam expositionem, ita distinguitur: *Qui au-*
tem minor est in regno Dei, ac deinde subinfertur,
major est illo; secundum posteriorem vero ita:
Qui autem minor est, ac deinde subinfertur, *in*
regno Dei major est illo. *Chrysostramus* (hom. 38.
 in Matth.) Ut enim copia laudum Joannis occa-
 sionem Judaeis non daret praeferrere Joannem
 Christo, hoc subdidit. Ne autem putes quod
 comparative se dixerit majorem Joanne. *Ambrosius*.
 Alia enim est ista natura, nec humanis ge-
 nerationibus comparanda: non potest enim ho-
 mini cum Deo ulla esse collatio. *Cyillus*. (d)
 Mystice autem cum Joannis praerogativam ostendit
 inter natos mulierum, ponit ex opposito
 aliquid majus eo, scilicet qui per Spiritum
 Sanctum natus est Filius Dei: (3) regnum enim
 donum Dei Spiritus est. Quamvis ergo secun-
 dum operationem, & sanctitatem, minores sumus
 his qui legis mysterium sunt assecuti, quos
 Joannes significat; tamen majora per Christum
 attingimus participes facti divinae naturae.

(e) *Chrysostramus* (hom. 38. in Matth.) Prae-
 missa commendatione Joannis, magnum phari-
 saeorum, & legisperitorum prodidit crimen, qui
 nec post publicanos baptismum Joannis acceperunt:
 unde dicitur: *Et omnis populus audiens,*
& publicani justificaverunt Deum, baptizati bap-
tismo Joannis. *Ambrosius* (Lib. 6. in Luc. cap.
 1.) Justificavit Deus per baptismum, dum se
 homines peccata propria confitendo justificanti
 qui enim peccat, & confitetur Deo peccatum,
 justificat Deum, (4) cedens ei vinceni, ab eo-
 que gratiam sperans. In baptismo igitur justi-
 ficatur Deus; in quo est & confessio, & venia
 peccatorum. *Eusebius* (e) (Lib. 5. in Luc. in
 praefatione.) Quia etiam crediderunt, justifica-
 verunt Deum: apparuit enim eis justus in om-
 nibus quae fecit. Pharisei autem repellendo
 Joannem, tamquam inobedientes, non conso-
 nabant Prophetae dicenti Psalm. 50. „ Ut justi-
 ficetis in sermonibus tuis: ” unde sequitur:

Pharisæi autem, & legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsis, non baptizati ab eo. Beda (cap. 27. in Luc.) Hæc verba sive ex persona Evangelistæ, sive ex persona Salvatoris, ut quibudam placet, dicta sunt. Quod autem dicit, *In semetipsis*, vel *contra semetipsos*, significat quia qui gratiam Dei respuit, contra semetipsum facit. Vel ad semetipsos missum Dei consilium sulti, & ingrati vituperantur noluisse recipere. Consilium ergo est Dei, quod per passionem, & mortem Christi salvare decrevit; quod pharisæi, & legisperiti spreverunt. *Ambrosius* (Lib. 6. in Luc. cap. 1. circ. fin.) Non condemnamus ergo, sicut pharisæi, consilium Dei quod est in Joannis baptizate: hoc est consilium quod magni consilii Angelus reperit. Joannis consilium nemo contemnit, Dei consilium quis refuset? *Cyrillus*. (a) Erat autem quidam modus ludendi talis confusus apud filios Judæorum: bipartebatur puerorum cætera, qui rerum præsentis vitæ desiderantes repentinam transmutationem, hi quidem canebant, hi vero mærebant; sed nec gaudentibus congaudebant mærentes, nec qui gaudebant conformabant se flentibus; deinde arguebant se invicem impropertantes incompassionis malitiam. Tale quid passim fuisse Judæorum plebem una cum principibus Christus innuebat: unde ex persona Christi subditur: *Cui ergo similes dicam homines generationis hujus, & cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, & loquentibus ad invicem, & dicentibus: Cantavimus tibi, & non saltastis; lamentavimus, & non plorastis.* Beda (cap. 27. in Luc. à med.) Generatio Judæorum comparatur pueris, quia doctores olim Prophetæ habebant, de quibus dicitur Psalm. 8., Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem. *Ambrosius* (Lib. 6. in Luc. cap. 2.) Cantaverunt autem Prophetæ spiritualibus modulis publice salutis oracula resulantem, steterunt threnis flebilibus Judæorum dura corda mulcentes. Hoc canticum non in foro, non in plateis canebatur, sed in Hierusalem: ipsa est enim dominicum forum, in quo præceptorum cælestium jura conduntur. *Gregorius Nisenus*. (b) Canticum autem, & lamentatio nil aliud est quam excessus, hoc quidem gaudii, illud vero mæroris. Resonat autem quedam consona melodia ex organo musico, secundum quam dum homo pede, & motu consono corporis commoveatur, intrinsecam dispositionem manifestat; & ideo dicit: *Lamen-*

(1) *Al.* non perfectum. (2) *Al.* etsi non. Ex edit. P. Nicol. (a) Ubi supra. (b) In Cat. Græc. ubi supra. Quod subjungitur ex Gregorio Niseno colligitur hom. 6. in Ecclesiastem super illud ex cap. 3. *Tempus plantandi, & tempus saltandi* versus finem. (c) Ubi supra. (d) Ibidem. (e) In Cat. Græc. PP. ex illius homiliis in Psalmos.

tavimus, & non plorastis. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. quæst. 11.) Hæc autem pertinent ad Joannem, & Christum. Quod enim dicit, *Lamentavimus: & non plorastis*, ad Joannem pertinet, cujus abstinentia à cibis, & potu luctum poenitentiae significabat: unde exponendo subdit: *Venit enim Joannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum; & dicitis, Daemonium habet.* *Cyrillus*. (c) Præsumunt criminari virum qualibet admiratione dignum: daemonium habere dicunt mortificatam legem peccati, quæ latet in membris. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. quæst. 11.) Quod autem dixerat: *Cantavimus tibi, & non saltastis*, ad ipsam Dominum pertinet, qui utendo cum ceteris cibo, & potu, lætitiarum regni significabat: unde sequitur: *Venit Filius hominis manducans, & bibens; & dicitis: Ecce homo devorator, & bibens vinum.* *Titus*. Noluit enim Christus abstinere ab hujusmodi cibis, ne occasione daret hæreticis, qui dicunt creaturas esse malas, & vituperant carnes, & vinum. *Cyrillus*. (d) Ubi autem potuerunt offendere Dominum voratorem? Invenitur enim Christus ubique reprimere immoderantiam, & ad modestiam ducere. Conversabatur autem cum publicanis, & peccatoribus: unde contra eum dicebant: *Amicus publicanorum, & peccatorum*: cum tamen nullatenus ipse posset in peccatum incidere, sed è contra fiebat eis causa salutaris: non enim coinciditur sol radians super totam terram, & frequenter superveniens immundis corporibus; nec sol justitiæ lædetur conversando cum pravis. Nemo autem conetur comparare propriam mensuram dignitatis Christi; sed quilibet propriam fragilitatem considerans vitæ confortia talium: prava namque colloquia mores corrumpunt bonos.

Sequitur: *Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis.* *Ambrosius* (ubi supra non præcul à princ.) Sapientia Dei Filius est per naturam, (1) non per profectum; quæ justificatur per baptismum, in eo quod non per contumaciam refutatur, sed per justitiam Dei munus agnoscitur. In eo ergo justificatio Dei est, (2) si non ad indignos, & obnoxios, sed ad innocentes, per abluionem sanctorum, & justos, videatur sua mœnera transfuisse. *Chrysostomus*. (e) Filios autem sapientiæ dicit sapientes: consuevit enim Scriptura malos magis ex peccato, quam ex nomine iudicare, bonos autem filios appellare informati-

ris eos virtutis. *Ambrosius* (ubi supra ante med.) Bene autem dicit, *Ab omnibus*: quia circa omnes justitia reservatur, ut susceptio fiat fidelium, & ejectio perfidorum. *Augustinus* de Quæst. Evang. (Lib. 2. cap. 11.) Vel quod dicit, *Justificata est sapientia ab omnibus filiis suis*, ostendit filios sapientiæ intelligere, nec in abstinentia, nec in manducando esse justitiam, sed in æquanimitate tolerandi inopiam: non enim usus, sed concupiscentia reprehendenda est, dummodo congruus in generibus alimentorum his cum quibus ubi vivendum est.

(f) *Beda*. Quia superius dictum fuerat: *Et omnis populus audiens, & publicani justificaverunt Deum baptizati baptismate Joannis*; idem Evangelista, quæ verbis proposuerat, etiam factis astruit, justificatam scilicet sapientiam à justis, & poenitentibus, dicens: *Rogabat autem illum quidam pharisæus ut manducaret cum illo.* *Gregorius Nisenus* (homil. de muliere peccatrice.) Hæc conscriptio quemdam utilem intellectum sapit. Sunt enim plerique eorum qui se justificanti insati suspicione vani sensus, priusquam veniat verum judicium, separantes seipos velut agnos ab hædis, nec tecto, nec ecis cum plerisque communicare volentes, abominantes omnes quicumque non extremum, sed medium tenent callem in vita. Lucas ergo plus medicus animarum, quam corporum, ostendit ipsam Deum, & Salvatorem nostrum piissime alios visitantem: unde sequitur: *Et ingressus domum pharisæi discubuit*: non ut aliquid de vitis ejus forniatur, sed ut impartiatur de justitia propria. *Cyrillus*. (a) Mulier autem inhonestæ vitæ, promens autem fidelem affectum, venit ad Christum, quasi potentem veniam commissorum largiri: sequitur enim: *Et ecce mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Jesus accubuit in domo pharisæi, attulit alabastrum unguenti.* *Beda* (cap. 28. in Luc.) Alabastrum est genus marmoris candidi variis coloribus interincti, quod ad vasa unguentaria cavari solet, eo quod optime servare ea incorrupta dicatur. *Gregorius* in hom. (33. in Evang.) Quia enim hæc mulier turpitudinis suæ maculas alexit, lavanda ad fontem misericordiæ occurrit; convivantes non erubuit: nam quia semetipsam graviter erubescerebat intus, nihil esse credidit quod verecundaretur foris. Discite quo dolore ardet quæ flere & inter epulas non erubescit. *Gregorius Nisenus*. (b) Indignitatem autem suam ostendens stabat post tergum dejectis lumbibus, & effusa comâ, pedes amplectens, lacrymiq; eos perfundens,

rebus tristem animum ostendebat, veniam implorans: sequitur enim: *Et stans retro secus pedes ejus lacrymis cepit rigare pedes ejus.* *Gregorius* in hom. (33. in Ev.) Oculis enim terra cupierat; sed hos jam per poenitentiam concreta flebat: capillis ad compositionem vultus exhibuerat, sed jam capillis lacrymas tergebat: unde sequitur: *Et capillis capitis sui tergebat*: ore superba dixerat; sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat: unde sequitur: *Et osculabatur pedes ejus*: unguentum sibi pro odore suæ carnis exhibuit: quod ergo sibi turpiter exhibuerat, hoc jam Deo laudabiliter offerebat: unde sequitur: *Et unguento ungebat*. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. Converterit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum Deo serviret in poenitentia quicquid ex se Deum contemplerat in culpa. (c) Sic igitur meretrix effecta est honestior virginibus: postquam enim accepta est poenitentia, exarsit in Christi amorem. Et hæc quidem quæ dicta sunt agebantur exterius; quæ vero revolvebat ejus intentio, multo ferventiora his erant, quæ solus Deus inspiciebat. *Gregorius* (in hom. 33. in Evang.) Hæc autem pharisæus intuens despicit, & non solum venientem peccatricem mulierem, sed etiam suscipientem Dominum reprehendit: *Videns autem pharisæus qui vocaverat eum, ait intra se dicens: Si hic esset Propheta, sciret utique quæ & qualis mulier est quæ tangit eum.* Ecce pharisæus veraciter apud se superbus, & fallaciter justus, ægrum reprehendit de ægritudine, & medicum de subventione: quæ profecto mulier, si ad pharisæi pedes venisset, calcibus repulsa discederet. Inquinari enim se alieno peccato crederet, quia hunc vera sua justitia non replebat. Sic & quidam sacerdotalis officio præditi, si quid forasse juste exterius vel tenuiter egerint, protinus subiectos despiciunt: & peccatores quousque in plebe positos dedignantur. Necessè est autem ut cum peccatores quosque conspiciamus, nosmetipsos prius in eorum calamitate desicemus, quia forsasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus. Oportet autem ut solite discernamus quia distinctionem debemus vitis, compassionem naturæ. Si enim sciendus est peccator, nutriendus est proximus; cum vero jam per poenitentiam petierit ipse quod fecit, jam noster proximus peccator non est, quia hic in se punit quod justitia divina reprehendit. Inter duos ergo ægrôs medicus adest; sed unus in febre sensum tenebat, alter sensum perdidit: mentis illa quippe flebat quod fe-

Ex edit. P. Nicol. (a) In eadem Catena. (b) Ibidem. (c) *Chrysostomus*. hom. 6. in Marth. Ejus nomine prætermisso, prius confundebantur ista cum prædictis, quasi etiam ex Gregorio essent.

fecerat; phariseus autem de falsa iustitia elatus, vim suæ valetudinis exaggerabat. *Titus*. Dominus autem non verba ejus audiens, sed cogitationes inspiciebat; Dominum se Prophetarum ostendit; unde sequitur: *Et respondens Jesus, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. Glossa. (a)* Quod quidem dixit ejus cogitationi respondens. Phariseus autem ex verbis Domini attentior est factus; unde dicitur: *At ille ait: Magister dic. Gregorius* (hom. 33. ut supra.) De duobus autem ei debitoribus paradigma opponitur, quorum unus minus, alius amplius debet; unde sequitur: *Duo debitoribus erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos. & alius quinquaginta. Titus*. Quasi dicat: Neque turabique debito es; quid igitur si in paucioribus teneris? Non superbia; quia tu quoque venia egres; unde de venia subdit, dicens: *Non habentibus autem illis unde redderent, donavit utrique. Glossa.* Nilus enim potest per seipsum à debito peccati liberari, nisi divina gratia veniam consequatur. *Gregorius* in hom. (33. ut supra.) Utrorumque autem debito dimisso, quis amplius largitorum debuit diligat, phariseus interrogatur; sequitur enim: *Quis ergo pius eum diligit? Quibus verbis proinus ille respondit: Alimo quia is cui pius donavit. Qua in re notandum est, quod dum sua sententia phariseus convinctur, quasi phreneticus funem portat ex quo ligetur: unde sequitur: *At ille dixit ei, Recte judicasti.* Enumerantur autem ei bona peccatricis, enumerantur & mala falsi iusti: unde sequitur: *Et conversus ad mulierem, dixit Simon: Vides hanc mulierem? Intravi in domum tuam; aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos. (b) Ambrosius* (ubi sup.) Quasi dicat: Facilis est usus aquarum, non est facilis lacrymarum effusio: tu promptis non es usus, hæc effudit non prompta: lavans lacrymis pedes meos, lavit maculas proprias; terxit comis, ut per eas sibi assumat sacros sudores; & quibus venata est ad peccatum juventutem, venata est sanctitatem. *Chrysostomus* (hom. 6. in Matth.) Sicut autem tibi vehementer imber prorumpit, sic feritas facinorosi effusis apparet tranquillitas, & periculis reatum, & sicut per aquam & spirantur; sic per lacrymas, & confessionem denovo mandamur; unde sequitur: *Propter quod dico tibi: remittuntur tibi peccata multa; quoniam dilexit multum. Nam qui vehementer se ingesserunt malis, tristis & bonis vehementer insistent, consili ad quod debita se obligaverunt. Gregorius* (hom. 33. in Evang.) Tanto magis amplius peccati rubigo*

(1) *Al.* dimititur se. (2) *Al.* Matthæus. (3) *Al.* Ex dicit. (P. Nicol.) (4) Non est in Glossa que nunc extat. (b) *Titus* Bostrensis. (c) Nempe Severus Antiochenus in Cat. Græc. PP.

à tribus. *Ambrosius* (tit. de muliere peccatrice.) Hanc ergo mulierem inducit Matthæus supra caput Christi effundentem unguentum; & ideo noluit dicere peccatricem: nam peccatrix, secundum Lucam, supra Christi pedes effudit unguentum. Potest ergo non eadem esse, ne sibi contrarium Evangelistæ dixisse videantur. Potest etiam questio meriti, & temporis diversitate dissolvi, ut adhuc illa peccatrix sit, jam ista perfectior. *Augustinus* de Conf. Evang. (Lib. 2. cap. 39.) Eandem enim Mariam bis hoc fecisse, arbitrator intelligendum, semel scilicet quod Lucas narravit, cum primo accedens cum humilitate, & lacrymis meruit remissionem peccatorum. Unde Joannes, cum de Lazaro resuscitando cepisset loqui, antequam veniret in Bethaniam dicit cap. 11. „ Maria autem erat, quæ unxit Dominum unguento, & terxit pedes ejus capillis suis, cujus frater Lazarus, infirmabatur. „ Jam itaque hoc Maria fecerat. Quod autem in Bethania rursum fecit, aliud est, quod ad Lucæ narrationem non pertinet, sed pariter narratur ab aliis tribus. *Gregorius* in hom. 133. in Evang.) Mystico autem intellectu phariseus de falsa iustitia præsumens Judæi cum populum, peccatrix mulier, sed ad vestigia Domini veniens, & plorans conversam gentilitatem designat. *Ambrosius* (ubi sup. Lib. 6. in Luc. cap. 3.) Vel princeps hujus sæculi quidam leprosus est, domus autem Simonis leprosi terra est: ergo Dominus ex illis superioribus locis descendit in terram: neque enim sanari potuisset hæc mulier, quæ speciem habet animæ, vel Ecclesie, nisi Christus venisset in terram. Merito autem speciem accipit peccatricis, quia Christus quoque formam peccatoris accepit. Itaque si constitutas animam fideliter appropinquantem Deo, non peccatis turpibus, & obsecris, sed pie (1) servientem Dei Verbo, habentem immaculatam fiduciam castitatis, ad ipsam Christi caput ascendit: caput autem Christi Deus est. Sed qui caput non tenet Christi, ille pedes tenet. Peccator ad pedes, iustus ad caput. Habet itamen etiam ea quæ peccavit unguentum. *Gregorius* (homil. 33. in Evang.) Quid aliud unguento nisi bonus odor opinionis exprimitur? Si igitur recta opera agimus, quibus opinione boni odoris Ecclesiam respergamus, quid in corpore Domini nisi unguentum fundimus? Sed secus pedes mulier stetit: contra pedes enim Domini stetimus, cum in peccatis positi, ejus itineribus renitebamur; sed si ad veram penitentiam post peccata convertimur, jam retro secus pedes stamus, quia

S. Thom. Oper. Tom. IX.

ejus vestigia sequimur quem impugnamus. *Ambrosius* (Lib. ut sup. de muliere peccatrice.) Deserit tu post peccata penitentiam; ubi cum que audieris Christi nomen, occurre; in cuius domumque interiorum domum Jesum intrasse cogitaveris, & ipse festina; cum repereris sapientiam, cum repereris iustitiam in aliquibus penitralibus recumbentem, accurre ad pedes: hoc est, vel extremam partem quære sapientie, lacrymis confitere peccata. Et fortasse ideo non lavit pedes suos Christus, ut eos lacrymis nos lavemus. Bonæ lacrymæ, quæ non solum nostrum possunt lavare delictum, sed etiam Verbi celestis rigore vestigium, ut gressus ejus nobis exuberent. Bonæ lacrymæ, in quibus non solum redemptio peccatorum, sed etiam iustorum resurrectio est. *Gregorius* (hom. 33. ut sup.) Lacrymis enim Domini pedes rigamus, si quibuslibet ultimis membris Domini compassionis affectu inclinemur. Capillis pedes Domini terginus, quando sanctis ejus, quibus ex caritate compatiuntur, ex his quæ nobis superfluit, miseremur. *Ambrosius* (ubi supra.) Expandit etiam capillos, sterna ante eum omnes corporis tui dignitates; non mediores capilli sunt qui possunt pedes tergere Christi. *Gregorius* (hom. 33. in Evang.) Osculatur mulier pedes, quos terxit: quod nos quoque (2) plane agimus, si studiose diligimus quos ex largitate continemus. Potest quoque per pedes ipsam mysterium incarnationis ejus intelligi. Osculamur igitur Redemptoris pedes, cum mysterium incarnationis ejus ex toto corde diligimus. Unguento pedes unguimus, cum ipsam humilitatis ejus potentiam sacri eloquii bona opinione prædicamus. Sed hoc etiam phariseus vidit, & invidit: quia cum Judæicus populus gentilitatem Deum prædicare conspiceret, sua apud se malitia tabescit. Sic autem phariseus retunditur ut per eum perfidus ille populus ostendatur: quia videlicet infidelis ille populus nec ea quæ extra se erant, unquam pro Domino tribuit; conversa autem gentilitas pro eo non solum rerum substantiam, sed etiam sanguinem fudit; unde phariseo dicit: *Aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos.* Aqua quippe extra nos est, lacrymarum humor intra nos est. Infidelis etiam ille populus Deo osculum non dedit, quia ex caritate eum amare noluit cui ex timore servivit, osculum quippe dilectionis est signum; vocata autem gentilitas Redemptoris sui vestigia osculari non cessat, quia in ejus continuo amore suspirat. *Ambrosius* (Lib. 6. in Luc. cap. de muliere

F 2 pec.

(1) *Al.* servitorem. (2) *Al.* plene.

pec.) Non mediocri autem hæc meriti est, de qua dicitur: *Ex quo intravi, non cessavi osculari pedes meos*: (1) ut aliud nisi sapientiam loqui nesciat, nisi iustitiam diligere, nisi castitatem habere, nisi pudicitiam osculari. *Gregorius* (hom. 33. in Evang.) Phariseo autem dicitur: *Oleo caput meum non unxisti*: quia ipsam quoque divinitatis potentiam, in qua se Judaicus populus credere spondit, digna laude predicare neglexi: hæc autem unguento unxit pedes meos: quia dum incarnationis ejus mysterium gentilitas credidit, summa laude ejus etiam (2) ima prædicavit. *Ambrosius* (Lib. 6. in Luc. de mulie. ingred. paulo ante fin.) Beatus qui potest & oleo ungere pedes Christi, sed beatorum qui ungit unguento: multorum enim florum in unum collecta (3) spargit: & fortasse istud unguentum non posset alius nisi Ecclesia sola deferre, quæ diversis spiraminis innamrabiles habet flores: & ideo nemo potest tantum diligere quantum illa quæ in pluribus diligit. In domo autem pharisæi, idest in domo legis, & Prophetæ, non pharisæus, sed Ecclesia iustificatur: pharisæus enim non credidit, ista crederetur: lex mysterium non habet, quo occultata mundantur; & ideo quod in lege minus est,

consummatur in Evangelio. Duo autem debitores, duo populi sunt feneratori illi thesauri caelestis obnoxii. Non materiale autem feneratori huic debemus pecuniam, sed meritorum (4) examina, æra virtutum; quarum merita gravitatis pondere, justitiæ specie, sono confessionis expenduntur. Non mediocri autem est iste denarius, in quo Regis imago formatur. Væ mihi si non habuero quod accipi; aut quia difficile quisquam est qui feneratori huic debitum integrum possit exolvere, væ mihi si non petiero concedi mihi debitum. Sed quis est populus iste qui amplius debet, nisi nos, quibus amplius creditum est? Illis credita sunt eloquia Dei; nobis creditur virginis partus Emmanuel, idest Nobiscum Deus, Domini crux, mors, resurrectio. Itaque non est dubium quod plus debet qui plus accipit. Secundum homines plus fortasse offendit qui plus debuerit; sed per misericordiam Domini causa mutatur, ut amplius diligit qui amplius debuit, si tamen gratiam consequatur. Et ideo, quoniam nihil est quod digne Deo referre possimus, væ mihi & si non dilexero. Reddamus ergo amorem pro debito: amplius enim diligit cui donatur amplius.

- (1) *Al.* ut aliquis. (2) *Al.* omittitur ima. (3) *Al.* sparsit. *Supplet autem sic P. Nicolai*: multorum enim florum in unum collecta gratia spargit varias odorum suavitates: & fortasse, &c.
(4) *Al.* examinata æra.

CAPUT VIII.

(a) **E**T factum est deinceps, & ipse iter faciebat per civitates, & castella prædicans, & evangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia exierant, & Joanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.

(b) Cum autem turba plurima conveniret, & de civitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat, seminare semen suum; & dum seminat, aliud cecidit secus viam; & conculcatum est, & volucres cœli comederunt illud: & aliud cecidit supra petram; & natum aruit, quia non habebat humorem; & aliud cecidit inter spinas & simul exortæ spinæ suffocaverunt illud: & aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum. Hæc dicens, clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum discipuli ejus quæ esset hæc parabola. Quibus ipse dixit: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei; cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant, & audientes non intelligant. Est autem hæc parabola. Semen est verbum Dei. Quod autem secus viam, hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Nam quod supra petram, hi sunt qui cum avertierit, cum gaudio suscipiunt verbum; & hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, & à sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus vitæ, eunt suffocantur, & non referunt fructum. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono, & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

(c) Nemo autem lucernam accendens operit eam vase, aut subtus lectum ponit; sed

supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen. Non est enim occultum quod non manifestetur, nec absconditum quod non cognoscatur, & in palam veniat. Videte ergo quid audiat. Qui enim habet, dabitur illi; & quicumque non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo.

(d) Venerunt autem ad illum mater, & fratres ejus, & non poterant adire eum præ turba. Et nuntiavit illi: Mater tua, & fratres tui stant foris, volentes te videre. Qui respondens, dixit ad eos: Mater mea, & fratres mei, hi sunt qui verbum Dei audiunt, & faciunt.

(e) Factum est autem in una dierum, & ipse ascendit in naviculam, & discipuli ejus, & ait ad illos: Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Et navigantibus illis, obdormivit; & descendit procella venti in stagnum, & compellebantur, & periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor, perimus. At ille surgens increpavit ventum, & tempestatem aquæ; & cessavit, & facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt ad invicem, dicentes: Quis putas hic est, quia & ventis, & mari imperat, & obediunt ei?

(f) Et navigaverunt ad regionem Gerazænorum, quæ est contra Galilæam. Et cum de navi egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium jam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis. Is ut vidit Jesum, procedit ante illum, & exclamans voce magna, dixit: Quid mihi, & tibi est Jesu Filii Dei altissimi? Obsecro te, ne me torques. Præcipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine: multis enim temporibus arripiebat illum, & vinciebat eum catenis, & compedibus custoditus; & ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum. Interrogavit autem illum Jesus dicens: Quod tibi nomen est? At ille dixit, Legio: quia intraverant dæmonia multa in eum. Et rogaverunt illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte, & rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo dæmonia ab homine, & intraverunt in porcos: & impetu abiit grex præceptis in stagnum, & suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui pascebant fugerunt, & nuntiaverunt in civitatem, & in villas. Exierunt autem videre quod factum est; & venerunt ad Jesum, & invenerunt hominem sedentem, à quo dæmonia exierant, vestitum, ac sana mente ad pedes ejus, & timeverunt. Nuntiaverunt autem illis & qui viderant, quomodo sanctus factus esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo Gerazænorum ut discederet ab ipsis: quia magno timore tenebantur. Ipse autem ascendens navim, reversus est. Et rogavit illum vir, à quo dæmonia exierant, ut eum eo esset. Dimisit autem eum Jesus dicens: Rede in domum tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans quanta fecisset illi Jesus.

(g) Factum est autem cum rediisset Jesus, excepit illum turba. Erant autem omnes expectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen Jairus, & ipse princeps synagogæ erat, & cecidit ad pedes Jesu, rogans eum ut intraret in domum ejus: quia unica filia erat ei fere annorum duodecim, & hæc moriebatur. Et contigit dum iret, à turbis comprimebatur. Et mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari: accelsit retro, & tetigit fimbriam vestimenti ejus; & confestim stetit fluxus sanguinis ejus. Et ait Jesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus, & quis cum illo erant: Præceptor, turbæ te comprimunt, & affligunt; & dicis: Quis me tetigit? Et dixit Jesus: Tetigit me aliquis: nam ego novi virtutem de me exiisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens venit, & procedit ante pedes ejus, & ob quam causam tetigit eum, indicavit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit ei: Filia, fides tua salvam te fecit: vade in pace.

(h) Adhuc illo loquente venit quidam ad principem synagogæ, dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum. Jesus autem audito hoc verbo, respondit puellæ: Noli timere: crede tantum, & salva erit. Et cum venisset domum, non permisit intrare secum quemquam nisi Petrum, & Jacobum, & Joannem, & matrem puellæ. Flebant autem omnes, & plangebant illam. At ille dixit: Nolite flere: non est mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manum ejus, clamavit dicens: Puella, surge, & reversus est spiritus ejus, & surrexit continuo. Et jussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes ejus, quibus præcepit ne alicui dicerent quod factum erat.